

Інна Гуцул

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Володимир Базовський

студент гр. ФМСм-11,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вибір Україною для реформування митної системи вектора гармонізації національної податкової сфери з європейськими нормами та правилами митної політики передбачає запозичення та оптимізацію дієвого та ефективного досвіду західних країн. Як уже зазначалося в попередніх розділах, проблеми податків і, відповідно, наповнення бюджетів у країнах ЄС та Україні під час економічної кризи та її наслідків оголили проблему повної залежності частини бюджету від доходів щодо ефективності проведення податкової та митної політики. Відповідно, однією з основних проблем приведення податкової політики України у відповідність до норм і правил ЄС є підвищення ефективності адміністрування податків (у нашому випадку – митних платежів).

Враховуючи, що адміністрування митних платежів науковці визначають як логічний та якісний процес формування, організації та управління податковими відносинами з метою забезпечення максимізації надходжень митних платежів до бюджету та підвищення суспільного добробуту населення за допомогою конкретних методи. та способів впливу на платників податків, основними аспектами, за використанням яких визначається ефективність цього процесу, є:

- нормативно-правові рамки процесу справлянням митних платежів;
- організація даного процесу;
- управління стягненням митних платежів.

Основною метою адміністрування митних платежів є досягнення повної сплати платниками податку до бюджету ПДВ з імпортних товарів, акцизного податку з імпортних товарів та митних платежів. У свою чергу, оцінка рівня ефективності системи адміністрування митних платежів забезпечується через визначення показника фіскальної ефективності оподаткування та вартості адміністрування. Ці два показники є основними критеріями ефективності митного адміністрування. При цьому на його вартість безпосередньо впливає якість законодавства у податковій сфері, його точність, постійність, простота, узгодженість нормативно-правових актів, ефективність діяльності ДПС і митних органів та рівень і якість взаємовідносин з платниками податків, оптимізація технологій адміністрування податків.

Варто звернути увагу на основні пріоритети митного адміністрування в ЄС, а саме:

1. Діяльність податкових органів в основному зосереджена на боротьбі з недобросовісними платниками митних платежів (тими, які вже зареєстровані як платники відповідних податків, але ухиляються від їх сплати, та тими, хто провадить певну господарську діяльність, але не здійснює цього). перебувають на обліку в податкових органах), що повністю відрізняється від основ роботи Державної митної служби в Україні, де здійснюється контроль зареєстрованих платників податків;

2. Робота з платниками митних платежів ведеться як у системі взаємовідносин між платником та митними органами, які виступають надавачем послуг, і лише після цього – інспектором-контролером (на відміну від України, де митні органи виступають передовсім в якості контролерів). Це особливо важливо, оскільки така система виносить сферу оподаткування, зокрема, взаємовідносини між податківцями та платниками митних платежів на якісно новий рівень. В ЄС платник митних платежів має можливість звернутися в податкову службу будь-де, а не відповідно де перетинає митний кордон, що є комфортним для клієнтів. Окрім того, платники мають там можливість отримання інформації та роз'яснень стосовно сплати митних платежів та правильного оформлення даного процесу.

Сьогодні в нашій державі основним мотивуючим фактором роботи митних органів є вилучення максимальної суми коштів за будь-яких обставин із застосуванням максимальної кількості штрафів, від чого залежить ефективність роботи митниці. влади вимірюється.. Проте не менш важливою, ніж контрольна функція, має бути сервісна функція, яка забезпечує якісну та ефективну роботу митних органів за такими напрямками:

- навчання клієнтів митної служби та їх працівників у сфері адаптації та змін податкового законодавства, його правильного застосування та роз'яснення його основоположних засад;
- формувати культуру платників податків у сфері справляння митних платежів;
- консультувати клієнтів фіскальної служби щодо податків та митних платежів, які вони повинні сплачувати до бюджету.

У практиці країн Європейського Союзу питанню формування якості поведінки платників митних платежів приділяється значна увага. З метою підвищення рівня митної культури клієнтів митної служби використовується значна кількість механізмів підвищення рівня добровільної сплати податкових платежів до бюджетів та стимулювання відповідальності платника податків у відносинах з митними органами, а також регулювати та контролювати основні ризики у сфері цих відносин.

Отже, для забезпечення вирішення цих проблем митного адміністрування податкові органи держав-членів ЄС використовують такі можливості впливу на формування якісно нових взаємовідносин між платниками оподаткування:

- стимулювання добровільного та сумлінного виконання вимог законодавства у сфері податків та формування моральної податкової поведінки платників митних платежів;

- формування відкритої інформаційної політики (поширення інформації про використання сплачених податків серед населення);
- оприлюднення списків осіб, які є недобросовісними платниками митних платежів;
- співпраця з вищими навчальними закладами з метою формування податкової «грамотності» у молоді;
- застосування новітніх технологій для полегшення адміністрування податковими службами митних платежів та їх сплати самими платниками;
- здійснення процесу адміністрування податків з використанням підходів, заснованих на поведінкових і психологічних практиках.

Ще одним ефективним інструментом оптимізації системи адміністрування митних платежів у країнах ЄС є використання системи Єдиного рахунку для сплати податків. Ця система використовується в Бельгії, Великій Британії, Данії, Швеції. Простота і, як наслідок, прозорість цього інструменту адміністрування податків забезпечили його визнання, в основному, серед сторін податкового процесу – податкових служб і платників податків. Його особливістю є можливість платника сплатити всі необхідні митні платежі шляхом пред'явлення платіжного доручення. Водночас таке спрощення дозволяє уникнути помилок при сплаті та перерахуванні платежів, а також надає податковим органам правдиву та повну картину щодо сплати митних платежів.

Отже, порівняння систем адміністрування податків країн ЄС та України свідчить про необхідність оптимізації національної митної системи відповідно до стандартів ЄС у цій сфері. Адміністрування податку на додану вартість імпортованих товарів в Україні є особливо громіздким та неефективним. Сьогодні вже зроблено певні кроки в напрямку спрощення цієї системи. Перш за все, найбільш перспективним у темі реформування адміністрування ПДВ є формування та розвиток системи електронного адміністрування. Початком цього процесу є впровадження з 5 грудня 2013 року Електронного кабінету платника податків, за допомогою якого платники податків отримали можливість складати та подавати податкову звітність до органів ДПС в режимі онлайн.

Цей варіант, який давно став прийнятним для платників податків розвинутих країн, надав українським платникам ПДВ імпортованих товарів наступні переваги його використання:

- скорочення витрат робочого часу та коштів на придбання відповідних бланків;
- можливість автоматичного визначення арифметичних помилок та друкарських помилок у документах, що подаються до податкових органів;
- автоматичне оновлення форматів звітності при вступі в дію нових форм звітності;
- зменшити витрати часу на перевірку документів, поданих платниками для відшкодування ПДВ, а отже, - можливість своєчасного повернення заявлених сум;

- гарантувати конфіденційність інформації;
- підвищення ефективності обробки даних.

Сьогодні понад 60 країн світу використовують систему електронного декларування податкових платежів. При цьому формування такої системи здійснюється кожною країною відповідно до її потреб і планів. Зокрема, система електронного декларування в Словенії в основному використовується для подання запитів на відшкодування податку на додану вартість при обміні товарами між країнами ЄС. Крім того, варто звернути увагу на те, що ця система надає додаткову можливість реєстрації та сплати ПДВ країнами, які не є членами ЄС, але ведуть онлайн-торгівлю в країнах Євросоюзу. В Естонії та Ірландії також сформована електронна система подання та сплати податків, що також значно спрощує механізм сплати податків до бюджету як для платників, так і для податкових органів. У цих країнах це вже інтегровані інтернет-системи, які спрощують податковий процес.

Таким чином, система електронного адміністрування ПДВ та інших податків дозволяє спростити цей процес, захистити від помилок і неточностей, спрощує ведення обліку і, що дуже важливо, дозволяє планувати витрати зі сплати податків до бюджету. Прикладом цього є Франція, де завдяки використанню електронної системи адміністрування податків можна розрахувати податки до сплати, відповівши на відповідні запитання та надавши необхідну інформацію, а також розрахувати суму податкових платежів. у наступні періоди, забезпечуючи таким чином планування своїх витрат.

Запровадження електронної системи адміністрування податків підтримується та сприяє Внутрішньоевропейська організація податкових адміністрацій (ЮТА) – міжнародна організація, яка вже двадцять років є платформою для налагодження комунікації між податковими органами різних європейських країн.

Також в Україні запроваджено систему електронного адміністрування ПДВ та електронного адміністрування реалізації пального, сформовано та запущено в дію Електронний кабінет платника та автоматизовану систему митних послуг «Єдине вікно».

Відтак, платникам податків сьогодні запропоновано користуватися Електронним кабінетом платника, на онлайн-сторінках.

Крім того, платникам податків надано додаткову можливість ознайомитися з інформацією про сплату податків іншими платниками податків – «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера», а також створено інформаційно-довідковий ресурс у податковій сфері, який надає доступ до нормативних та інформаційні документи, приймати письмові запити, формулювати запити та пропозиції, надавати електронний цифровий підпис і, що не менш важливо, формувати Єдине вікно для подання електронної звітності. Наразі це лише експериментальний запуск таких сервісів, однак це можливість отримати відповідний високий рівень управління сплатою податків у майбутньому.

Питання удосконалення системи електронного адміністрування ПДВ

сьогодні є особливо актуальним, оскільки за рахунок зменшення впливу людського фактору можна знизити «корупційність» цього податку. Крім того, впровадження цієї системи переслідувало наступні основні цілі:

- гарантувати неможливість здійснення незаконних схем повернення податку на додану вартість;
- ліквідація «податкових ям»;
- зростання надходжень від оподаткування ПДВ до бюджету;
- зменшення кількості податкових перевірок.

Отже, аналізуючи адміністрування непрямих податків в Україні щодо рівня розвитку цієї системи в державах-членах ЄС, удосконалення національної системи адміністрування має відбуватися за такими напрямками:

- формування відносин партнерства та співпраці між платниками митних платежів та податковими органами;
- підвищення рівня відповідальності за недотримання законодавства у сфері оподаткування платників митних органів та спеціалістів податкових органів;
- формування системи митного контролю як превентивної, а не наслідкової; посилити боротьбу з корупцією шляхом застосування адміністративних методів;
- спрощення умов оподаткування для платників митних платежів та податкової служби шляхом запровадження електронної системи адміністрування непрямих податків;
- формування податкової культури у платників податків.

Список використаних джерел

1. Мужев О. О. Закордонний досвід функціонування митних режимів та їх умови застосування. *Corporate Governance: Strategies, Processes, Technology: International Scientific Conference Proceedings*, October 20th, 2017. Kaunas, Lithuania: Baltija Publishing. P. 56-58.
2. Прокіпчук Л. І. Досвід європейського союзу у питаннях адміністрування митних платежів: теоретичні основи та практичні рекомендації. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2019. № 3 (81). С. 71-76.